

ИНСТИТУЦИЈЕ И ЊИХОВЕ НАДЛЕЖНОСТИ У ОДНОСУ НА МАЛА И СРЕДЊА ПРЕДУЗЕЋА У ШУМАРСТВУ У ОДАБРАНИМ ЗЕМЉАМА ЕВРОПЕ И СРБИЈИ

НЕНАД РАНКОВИЋ¹
ДРАГАН НОНИЋ¹
ЈЕЛЕНА НЕДЕЉКОВИЋ¹

Извод: Мала и средња предузећа (МСП) имају значајну улогу у развоју сваке државе, нарочито у земљама које се налазе у процесу транзиције. Политичке и економске реформе, које су се у Србији догодиле последњих деценија, утицале су и на сектор шумарства. Неке од најзначајнијих промена се тичу формирања и развоја шумарства приватног сектора, пре свега МСП у шумарству. Из тога проистиче потреба да се анализирају надлежности институција које се односе на МСП у шумарству у Србији и одабраним земљама Западног Балкана и ЕУ. Основни циљ истраживања било је утврђивање сличности и разлика у структури и надлежностима државних институција и других организација, које се баве проблемима предузетништва у области шумарства. Сврха истраживања је утврђивање најпогоднијег облика институционалног организовања и дефинисање надлежности везаних за унапређење статуса МСП у сектору шумарства у Србији. Истраживањем је утврђено да, када су у питању МСП у шумарству, у свим анализираним државама долази до одређених преклапања надлежности институција које се баве МСП. При томе стручне шумарске институције у већини случајева немају већу улогу у пружању подршке развоју МСП. Скоро све надлежности су препуштене другим јавним институцијама, па је то и један од разлога због кога МСП у шумарству не могу да остваре своју развојну улогу. На бази спроведене анализе, дат је предлог за формирање стручног тела надлежног за МСП у шумарству Србије.

Кључне речи: институције, надлежности, мала и средња предузећа, шумарство.

INSTITUTIONS AND THEIR RESPONSIBILITIES RELATED TO SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN FORESTRY IN SELECTED EUROPEAN COUNTRIES AND SERBIA

Abstract: Small and medium enterprises (SMEs) play an important role in the development of each country, especially in countries that are in the process of transition. Political and economic reforms that have occurred in Serbia in recent decades, also affected forestry sector. Some of the most significant changes are formation and development of private forestry sector, especially SMEs in forestry. All these facts created the need to analyze the institutions' responsibilities related to SMEs in forestry in Serbia and selected countries of Western Balkans and the EU. The main aim of this research is to determine similarities and differences in the structure and responsibilities of state institutions and other organizations dealing with the problems of entrepreneurship in forestry. The purpose of the research is to determine the most appropriate form of institutional organization and to define competencies related to improvement of SMEs' status in forestry sector in Serbia. Research has shown that, when it comes to SMEs in forestry, in all analyzed countries there is a certain overlapping of responsibilities of institutions dealing with SMEs. In addition, professional forestry

---

1 *др Ненад Ранковић, редовни професор; др Драган Нонић, ванредни професор; Јелена Недељковић, дипл. инж., докторант; Универзитет у Београду - Шумарски факултет, Београд*

institutions in most cases do not have a greater role in supporting the development of SMEs. Almost all responsibilities are left to other public institutions. This makes up one of the reasons why SMEs in forestry sector cannot achieve their development role. Based on the analysis, in the paper is given a proposal for the formation of professional bodies in charge of SMEs support in forestry sector in Serbia.

Key words: institutions, responsibilities, small and medium enterprises, forestry.

1. УВОД

Проблематика малих и средњих предузећа (МСП) у шумарству актуелизована је процесом транзиције и активирањем приватног сектора у целој привреди, па и у шумарству. Ти процеси захтевају одређене мере подршке сектору МСП од стране надлежних јавних органа и институција, како би се омогућило успостављање стабилне тржишне економије. Основни разлог за то је што би препуштање спонтаном уређењу односа у привреди продужило време до постизања стабилних односа. То би проузроковало и неадекватно коришћење шумских ресурса, чиме би се значајно угрозила имплементација принципа одрживог развоја.

Због тога је потребно да се институционализују односи у приватном сектору шумарства Србије, односно да се успоставе одређени органи и тела, са јасно дефинисаним надлежностима. Први корак у том смислу био би усмерен ка одговарајућем повезивању власника МСП у шумарству. Таква интересна организација предузетника у шумарству била би релевантан партнер државним административним органима, али и другим заинтересованим телима и организацијама (N o n i ć , D. et al., 2010) на спровођењу свих циљева и мера шумарске политике који се односе на МСП у шумарству. Пошто је у неким ранијим истраживањима (M i l i j i ć , V. et al., 2010) већ утврђено да је најпогоднији облик организовања МСП у шумарству формирање кластера, било је најважније проценити које су то јавне институције и тела која би се бавила пружањем подршке сектору МСП у шумарству (2010) и који би био опсег њихових надлежности.

Циљ истраживања је да се утврде сличности и разлике у погледу надлежности у сектору МСП у шумарству у неким европским земљама и Србији. Познавање делокруга рада ових институција је веома важно са аспекта пословања МСП у шумарству, у смислу побољшања њихове позиције и уважавања специфичних потреба везаних за сектор (шумарство) у коме делују. У складу са тим, **сврха** истраживања је утврђивање најсврхисходнијег облика институционалног организовања и дефинисање надлежности везаних за унапређења статуса МСП у сектору шумарства у Србији. **Предмет** истраживања су делатности и компетенције институција (министарства надлежна за послове шумарства и МСП, агенције и дирекције, као и привредне и шумарске коморе) у изабраним европским земљама и Србији.

2. МЕТОД РАДА

Као основне научне методе у овом истраживању, коришћене су метода анализе и синтезе. Метода анализе је примењена приликом проучавања делатности институција надлежних за сектор МСП у изабраним државама. При томе су примењене анализа садржаја и структурална анализа. Метода синтезе је коришћена у

циљу извођења закључака о могућности оснивања специфичног тела у оквиру анализираних институција у сектору шумарства, надлежног за МСП.

Компаративна (упоредна) метода (Шеш и Ђ, Б., 1974; Милосављевић, С., Радосављевић, И., 2008) је примењена за утврђивање сличности, разлика и специфичности у раду посматраних институција. У склопу овог методског поступка, како би се утврдиле предности и позитивна искуства појединих земаља и могућности примене тих искустава или генерисање неких других повољнијих решења, коришћена је „benchmarking“ техника (Цветковић, К., Арсић, Љ., 2010). Она се заснива на студиозном учењу и суштинском разумевању процеса који се пореде (Сорер, Ј., Самелс, М., 2011), као и коришћење стечених знања и искустава за избор најповољнијег решења.¹ У овом истраживању, полазећи од „benchmarking“-а као технике која омогућава да се учи на искуствима других (присвајање наученог и прилагођење сопственим потребама), коришћена је, у суштини, комбинација екстерног колаборативног² (Деветић, В. *et al.*, 2011), секторског (Марковић, Д., 2011) и „benchmarking“-а јавних институција (2011/6), са циљем да се добијена сазнања употребе за дубље разумевање посматраних система, а ради постизања основне сврхе истраживања.

Приликом истраживања су коришћени секундарни подаци, прикупљени из објављених и интерних извештаја, правних докумената, интернет сајтова и других доступних извора, који су приказани у функционалној аналитичкој табели за спровођење технике „benchmarking“-а (табела 1).

3. РЕЗУЛТАТИ И АНАЛИЗА

За успешну примену свих потребних мера и спровођење препоручених поступака за подршку МСП у сектору шумарства у Србији, потребно је обезбедити и одговарајуће институције које ће се ангажовати на иницирању и мониторингу (опажање и контрола), са једне стране, као и на стварању повољног амбијента за све активности које се том приликом спроводе, са друге. У том смислу, дат је упоредни преглед институција и организација које се тим пословима баве у земљама у окружењу, на подручју Западног Балкана³ (Хрватска, БиХ - оба ентитета, Македонија, Црна Гора) и ЕУ (Словенија, Аустрија, Бугарска, Чешка Република), као и анализа њихових надлежности у односу на сектор МСП (табела 1). Такође, анали-

1 „Benchmarking“ „...не би требало да се претвори у имитирање, опонашање или директно копирање лидера, односно директно подражавање конкурентског производа, што јесу масовне појаве и трендови, али и вид манипулисања потрошачима у пракси организација у међународном маркетингу, са свим опасностима које из таквог неинвентивног приступа произлазе - сузбијање развијања сопствене креативности, обарање сопствених радних стандарда пословања и др.“ (Вуковић, Љ., 2011).

2 Упоређивање са већом групом институција које нису тренутно конкуренти.

3 Земље Западног Балкана (2011/а) су изабране на бази њихове блискости са Србијом у погледу природних ресурса и целокупне економске ситуације. Изабране земље ЕУ су добри примери за поређење, јер је у некима окончан процес транзиције (Бугарска, Чешка Република), а друге имају развијену привреду и шумарство (Аустрија, Словенија).

зиране су на сличан начин и институције у Србији како би се сагледале могућности за обављање свих предвиђених активности.

Табела 1. Институције и њихове надлежности везане за МСП у шумарству у изабраним земљама Западног Балкана, Европској унији и Србији
Table 1. Institutions and their responsibilities related to SMEs in forestry in the selected Western Balkans countries, EU countries, and Serbia

Врста институције Type of institution		Институција Institution	Надлежност Responsibility
Аустрија			
Министарство (шумарство)		Савезно министарство пољопривреде, шумарства, животне средине и водопривреде - Одељење за шумарство	/
Ост. јав. инст. (шумарство)	Агенција	/	/
	Комора	Пољопривредна комора	/
Министарство (МСП)		Министарство економије, породице и омладине - Одељење за предузећа	Стварање повољног пословног окружења и оквира који омогућавају следеће: – раст и развој предузећа; – иновације и нове технологије; – почетак новог бизниса („start up“ програми); – приступ тржишту; – конкурентност; – нова радна места.
Ост. јав. инст. (МСП)		Привредна комора	/
Бугарска			
Министарство (шумарство)		Министарство пољопривреде и хране	/
Ост. јав. инст. (шумарство)	Агенција	Агенција за шумарство	/
	Комора	Бугарска шумарска комора	/
Министарство (МСП)		Министарство економије, енергије и туризма - Одељење за иновације, предузетништво и пословно окружење	/
Ост. јав. инст. (МСП)		Привредна комора	– обука и образовање; – презентација предузећа; – консалтинг услуге; – превод докумената и тумачење закона; – сајмови и изложбе; – арбитражни суд и др.
Чешка Република			
Министарство (шумарство)		Министарство пољопривреде - Секција за шумарство	/

Табела 1. Институције и њихове надлежности везане за МСП у шумарству у изабраним земљама Западног Балкана, Европској унији и Србији
Table 1. Institutions and their responsibilities related to SMEs in forestry in the selected Western Balkans countries, EU countries, and Serbia

Врста институције Type of institution		Институција Institution	Надлежност Responsibility
Ост. јав. инст. (шумарство)	Агенција	/	/
	Комора	Асоцијација предузетника у шумарству	<ul style="list-style-type: none"> - препоруке и мишљења у вези правних аката - дефинисање заједничких интереса; - пружање услуга члановима (тумачење прописа, цене, порези, спољна трговина, организација, технологија, стручна обука); - сарадња са сличним струковним организацијама и подстицање развоја трговинских веза; - промовисање потрошње дрвета; - сакупљање, анализа и дистрибуција техничких информација у шумарству.
Министарство (МСП)		Министарство индустрије и трговине - Секција за унапређење пословања	/
Ост. јав. инст. (МСП)		Привредна комора	<ul style="list-style-type: none"> - заступање интереса предузетника; - подршка приватним предузећима; - консалтинг услуге; - помоћ при тумачењу правних прописа - успостављање пословних контаката; - судско решавање спорова и арбитражни суд; - подршка и активно стварање услова за развој предузетништва; - образовање.
* Нема карактер јавне институције, али има нешто шири распон надлежности него што се то обично може везати за таква удружења.			
Словенија			
Министарство (шумарство)		Министарство пољопривреде, шумарства и исхране - Управа за шумарство, лов и рибарство - Сектор за шумарство	/
Ост. јав. инст. (шумарство)	Агенција	Завод за гоздове	/
	Комора	Пољопривредно-шумарска комора	/

Табела 1. Институције и њихове надлежности везане за МСП у шумарству у изабраним земљама Западног Балкана, Европској унији и Србији
Table 1. Institutions and their responsibilities related to SMEs in forestry in the selected Western Balkans countries, EU countries, and Serbia

Врста институције Type of institution	Институција Institution	Надлежност Responsibility
Министарство (МСП)	Министарство економије - Дирекција за предузетништво и конкурентност	– промоција предузетништва и стварање повољног пословног окружења (подстицање предузетничког развоја и образовање предузетника, ваучер систем за подршку расту и развоју предузетништва, промоција предузетништва, повећање конкурентности, менаџмент и реструктурирање предузећа) – улагање у образовање (стручно и техничко) и развој индустрије – развој и иновације у привреди (подршка „брзо растућим“, иновативним МСП, промоција инвестирања у МСП итд.)
Ост. јав. инст. (МСП)	Јавна агенција Р. Словеније за предузетништво и стране инвестиције - Одељење за предузетништво	– промоција предузетништва и МСП – стварање повољног окружења за развој и раст предузетништва
Федерација БиХ		
Министарство (шумарство)	Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства - Федерална управа за шумарство (Кантонална министарства надлежна за шумарство)	/
Ост. јав. инст. (шумарство)	Агенција	/
	Комора	/
Министарство (МСП)	Федерално министарство развоја, предузетништва и занатства - Сектор за предузетништво	– праћење стања на подручју предузетништва – координација и спровођење мера и активности за развој предузетништва, стручну помоћ, формирање подстицајних средстава, изградњу институционалне подршке, подршка иновативним активностима, усклађивање правних прописа – подстицање реструктурирања мале привреде – повезивање (међусобно и са великим системима) – праћење деловања привредног система и мера економске политике на развој и пословање МСП – међународна сарадња у сектору МСП – спровођење мера за подстицање међународне сарадње, извоза и улагања у МСП

Табела 1. Институције и њихове надлежности везане за МСП у шумарству у изабраним земљама Западног Балкана, Европској унији и Србији
Table 1. Institutions and their responsibilities related to SMEs in forestry in the selected Western Balkans countries, EU countries, and Serbia

Врста институције Type of institution		Институција Institution	Надлежност Responsibility
Ост. јав. инст. (МСП)		Привредна комора	<ul style="list-style-type: none"> – партнерски односи са органима извршне власти Федерације БиХ; – унапређење привреде и предузетништва (организација пројеката, координација активности, предлагање и спровођење мера за унапређење предузетништва, анализа деловања прописа и инструмената, предлози за реструктурирања производње, развој и примена иновација и проналазака, пословни информациони системи, образовање стручних кадрова); – промоција привреде; – „консалтинг“ услуге члановима и кантоналним коморама у припремама за израду пројеката итд.
Република Српска			
Министарство (шумарство)		Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде - Ресор шумарства и ловства	/
Ост. јав. инст. (шумарство)	Агенција	Агенција за шуме Републике Српске	/
	Комора	/	/
Министарство (МСП)		Министарство индустрије, енергетике и рударства - Ресор за МСП, производно занатство и информатику - Одељење за МСП и производно занатство	<ul style="list-style-type: none"> – предлагање подстицајних мера и активности за развој МСП и производног занатства и примену нових технологија (посебно извозно оријентисаних предузетника); – унапређење положаја и улоге МСП ради приближавања стандардима ЕУ, подстицање предузетничког духа и стварање услова за развој МСП; – учешће у изради стратегије развоја МСП и занатско-предузетничке делатности; – израда пројекта нове правне регулативе као оквира за деловање МСП; – подстицање развоја кроз програме кредитирања; – међународна сарадња; – едукација предузетника; – промоција предузетништва итд.

Табела 1. Институције и њихове надлежности везане за МСП у шумарству у изабраним земљама Западног Балкана, Европској унији и Србији
Table 1. Institutions and their responsibilities related to SMEs in forestry in the selected Western Balkans countries, EU countries, and Serbia

Врста институције Type of institution		Институција Institution	Надлежност Responsibility
Ост. јав. инст. (МСП)		Републичка агенција за развој МСП	Програм подршке развоју МСП усмерен је на нефинансијске услуге предузећима чији је циљ повећање конкурентске позиције предузећа на тржишту капитала, затим на подршку успостављању ISO стандарда ради јачања извозних способности предузећа, подршка кластеризацији у оним секторима са највећим потенцијалом за брзи раст
Хрватска			
Министарство (шумарство)		Министарство регионалног развоја, шумарства и газдовања водама - Управа шумарства	/
Ост. јав. инст. (шумарство)	Агенција	/	/
	Комора	Хрватска комора инжењера шумарства и дрвне технологије	/
Министарство (МСП)		Министарство економије, рада и предузетништва - Управа за мали бизнис (одељења: за развој предузетништва, за предузетничку инфраструктуру и за технолошки развој, иновације и кластере)	<u>Управа за мали бизнис</u> (развој предузетништва, подстицајна средства, примена иновација, правни прописи, повезивање, праћење трендова развоја, спровођење пројеката ЕУ, међународна сарадња и извоз, итд.) <u>Одељење за развој предузетништва</u> (равномерни развој МСП, перманентно образовање, повезивање, развој задругарства, промоција, итд.) <u>Одељење за предузетничку инфраструктуру</u> (изградња мреже институција, зона и центара, подршка МСП, итд.) <u>Одељење за технолошки развој, иновације и кластере</u> (локални програми развоја МСП, унапређење предузетништва кроз технолошки развој, иновације и њихову комерцијализацију, итд.)
Ост. јав. инст. (МСП)		Привредна комора - Сектор за пољопривреду, прехранбену индустрију и шумарство	– припрема предлога и заступање интереса чланица код преговора и склапања уговора о слободној трговини са појединим земљама; – организује и учествује у организацији сајмова и изложби.
Црна Гора			
Министарство (шумарство)		Министарство пољопривреде и руралног развоја - Управа за шуме	/
Ост. јав. инст. (шумарство)	Агенција	/	/
	Комора	/	/

Табела 1. Институције и њихове надлежности везане за МСП у шумарству у изабраним земљама Западног Балкана, Европској унији и Србији
Table 1. Institutions and their responsibilities related to SMEs in forestry in the selected Western Balkans countries, EU countries, and Serbia

Врста институције Type of institution		Институција Institution	Надлежност Responsibility
Министарство (МСП)		Министарство економије – Сектор за индустрију и предузетништво - Одсек за развој МСП и предузетништво	Спроводи политику усмерену на подршку развоју економије и предузетништва, МСП и занатства
Ост. јав. инст. (МСП)		Дирекција за развој МСП	– стратегија развоја МСП; – програми и пројекти за развој МСП; – координација програма, мера и активности, који се односе на МСП; – праћење реализације програма финансијске подршке развоју МСП; – истраживање утицаја законских и других прописа на развој МСП; – образовање предузетника; – израда пројеката и организовање регионалних и локалних центара за подршку развоју МСП; – предлагање и реализација специјалних програма за подршку развоју МСП (франшизинг, лизинг, оснивање технолошких паркова, итд.)
Македонија			
Министарство (шумарство)		Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде - Сектор за шумарство	/
Ост. јав. инст. (шумарство)	Агенција	/	/
	Комора	/	/
Министарство (МСП)		Министарство економије - Сектор за предузетништво и конкурентност МСП	– подршка развоју конкурентности и иновативности МСП; – припрема стратешких докумената за развој МСП; – ширење институционалне инфраструктуре; – сарадња са Агенцијом за промоцију предузетништва и регионалним и локалним центрима за развој; – организација и координација активности које промовишу МСП; – саветовања, трибине и конференције за подршку развоју конкурентности и иновативности МСП.

Табела 1. Институције и њихове надлежности везане за МСП у шумарству у изабраним земљама Западног Балкана, Европској унији и Србији
Table 1. Institutions and their responsibilities related to SMEs in forestry in the selected Western Balkans countries, EU countries, and Serbia

Врста институције Type of institution		Институција Institution	Надлежност Responsibility
Ост. јав. инст. (МСП)		Агенција за промоцију предузетништва	– нефинансијска подршка (омогућавање пословних веза, прикупљање, обрада и достављање информација, обука и „консултинг“, трибине, семинари и пословни форуми, сарадња са ино-партнерима, итд.); – финансијска подршка (пројекти за потребе агенције, развојни пројекти у сарадњи са домаћим и страним инвеститорима, постдипломске студије из области бизниса).
Србија			
Министарство (шумарство)		Министарство пољопривреде, трговине, шумарства и водо- привреде - Управа за шуме	/
Ост. јав. инст. (шумарство)	Агенција	/	/
	Комора	/	/
Министарство (МСП)		Министарство економије и регионалног развоја - Сектор за регионални развој и унапре- ђење предузетништва - Оде- љење за политику развоја МСП и предузетништва	– предлагање мера економске политике за развој МСП и предузетника; – осигурање банкарских кредита за развој предузетника и МСП; – кредитирање и осигурање извоза и инвестиција у иностранству; – мере за подстицање инвестиција; – повезивање привредних друштава са стратешким страним инвеститорима.
Ост. јав. инст. (МСП)		Национална агенција за регио- нални развој - Дирекција за раз- вој привредних друштава и предузетништва	– нефинансијска (обука, семинари, кон- салтинг и менторинг); – финансијска (подршка развоју конку- рентности МСП, програм подршке удру- жењима предузетника, подршка МСП за јачање иновативности, развој иноватив- них кластера, подршка реализацији кре- дитних линија, намењених почетницима у бизнису, итд.); – реализација пројеката; – међународни сајам „Бизнис база“.

Извор: интернет извори и систематизација аутора

На бази упоредне анализе („benchmarking“ техника) институција и њихових надлежности у односу на МСП, може се запазити следеће:

- институције и тела надлежни за шумарство, код скоро свих анализираних земаља, немају дефинисане надлежности у односу на формирање и развој МСП, изузетак је само Чешка Република, где Асоцијација предузетника у

- шумарству има бројне надлежности везане за сектор МСП у области шумарства;
- у већини случајева основне надлежности су сконцентрисане у министарству везаном за привреду, економију, економски развој, индустрију, енергетику или слично;
  - код већине земаља део надлежности за МСП се спроводи у неким другим гранским и струковним (обично невладиним) организацијама, које су најчешће типа коморе;
  - неке земље ЕУ са развијеном тржишном економијом (Словенија, Аустрија и Чешка Република), или оне код којих је процес транзиције при крају (Хрватска), имају знатно мањи обим специфичних задатака везаних за решавање проблема МСП, од земаља код којих је овај процес у току (Федерација БиХ, Република Српска, Македонија, Србија), што је последица развијености приватног сектора;
  - у Србији су базични послови везани за МСП у ресору Министарства економије и регионалног развоја, прецизније у Сектору за регионални развој и унапређење предузетништва - Одељење за политику развоја МСП и предузетништва, али велики број надлежности се везује и за Националну агенцију за регионални развој - Дирекцију за развој привредних друштва и предузетништва, која располаже и могућностима за директну финансијску подршку (нпр. реализација кредитних линија за почетнике у бизнису).

4. ДИСКУСИЈА

Имајући у виду овакву слику стања по питању институција и њихових надлежности у односу на МСП, јасно је да у земљама са израженим транзиционим процесима постоји велика потреба за различитим облицима подршке развоју сектора МСП, али и да стручне шумарске институције ретко имају озбиљнијег удела у тим активностима. Скоро све надлежности препуштене су другим јавним институцијама, где МСП, која делују у сектору шумарства, можда и не могу да обезбеде адекватан статус у мноштву других, потпуно несродних, предузећа. То, такође, указује и на то да се тешко могу селектирати мере према специфичностима одређене делатности. Због тога је, можда, и цео процес активирања улоге МСП у економији Србије, у неким привредним секторима изван индустрије, нешто успоренији. Та чињеница има све мањег значаја како је општи ниво економије виши и искуство у спровођењу тржишне економије дуже, али за економије у транзицији може бити препрека за брже активирање улоге и значаја МСП у сектору шумарства.

Из наведених чињеница, јасно је да се у Србији не могу директно применити модели из развијених земаља или оних које су при крају транзиционих процеса. Поред тога, чињеница је да и код анализираних земаља у транзицији, исто тако, нема стручних тела и институција које би се бавиле проблемима МСП у шумарству, а разлози који су их определили за то да надлежности везане за МСП у шумарству не буду везане за стручне шумарске институције и тела, могу бити следећи:

- угледање на развијене, економски снажне земље са дугом традицијом у спровођењу праксе тржишне економије;
- фокусирање пажње на секторе који брже и значајније доприносе повећању БДП земље од шумарства, пре свега индустрију;
- инертност постојећих шумарских институција да у врховима извршне власти промовишу и објасне улогу и економски и друштвени значај сектора шумарства у економији земље;
- недостатак истраживања у сфери МСП у шумарству, којима би се стекао увид у стање у овој области, као и у бројне специфичности које обележавају њихово постојање и деловање.

Оваква ситуација указује на то да решење за Србију треба тражити у правцу оснивања одговарајућег стручног тела које би се, у постојећим условима, налазило у оквиру Управе за шуме (при Министарству пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде) или у оквиру Привредне коморе Републике Србије (са сличним надлежностима које има Асоцијација предузетника у шумарству у Чешкој Републици). Ово тело би се бавило проблемима уже стручне природе и тесно би сарађивало са постојећим институцијама и организацијама које већ имају одређене надлежности за област МСП. Ако би се изабрао овакав приступ, поставља се питање финансирања таквог тела као веома осетљивог у ситуацији ограниченог буџета. Да би се тај проблем умањило, такво тело би се могло, за почетак, организovati у оквиру Управе за шуме или Привредне коморе, уз коришћење већ постојећих кадрова. Тако би се, ако се усвоји прво решење, ово стручно тело („група за МСП“) могло формирати у Управи за шуме (у оквиру Одељења за стратешко планирање и одрживи развој у шумарству и ловству). За његово функционисање довољно би било издвојити 1-2 стручњака из већ постојећег кадровског састава овог одељења (дијаграм 1), који би поред неких других активности (редукованих због преузимања нових) обављали послове који се тичу подршке оснивању и развоју МСП у шумарству.

Основни послови које би ово тело („група за МСП“) обављало били би следећи:

- саветовање, едукација, информисање, промоција, међусобно повезивање МСП у шумарству (удруживање, кластеризација итд.) и њихово повезивање са великим привредним системима у шумарству (јавна предузећа) и шире изван шумарства;
- обезбеђење стручне основе за формирање подстицајних финансијских средстава (креирање, стручно образлагање и препоруке за спровођење свих потребних активности на реализацији) и усмеравање донација у правцу шумарства и МСП у шумарству;
- стручна припрема за изградњу институционалне подршке;
- заступање интереса МСП у шумарству у оквиру Министарства пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде, али и шире, пре свега, у Министарству економије и регионалног развоја;
- предлагање и образлагање мера предвиђених за подстицање инвестиционих улагања намењених МСП у шумарству;

Дијаграм 1. Место предложеног стручног тела у постојећем систему организације Управе за шуме

Diagram 1. Place of the proposed professional body in the current system of organization of the Directorate for Forests

- приближавање стандардима ЕУ везаним за сектор шумарства и МСП у шумарству (обезбеђивање стручних превода докумената и стандарда ЕУ, стручна упутства за испуњење захтева стандарда ЕУ и сл.);
- праћење деловања мера опште економске политике на развој и пословање МСП у шумарству (стални двосмерни ток свих пословних информација између предложеног тела, са једне стране, и удружења/кластера МСП у шумарству са друге);
- препоруке код одређивања услова и критеријума за оснивање приватних МСП у шумарству (нпр. обавеза запошљавања шумарских инжењера, атестирање опреме и кадрова, поседовање одређених сертификата, поседовање одређених стручних документата итд.), препоруке за спровођење поступка и избор тела које ће спроводити поступак издавања дозвола (лиценци) за рад и гарантовати испуњење свих предвиђених услова и критеријума;
- прикупљање, анализа и дистрибуција свих доступних информација везаних за шумарство приватног сектора;
- подстицање иновација и примена нових технологија у шумарству;
- давање препорука и мишљења приликом припреме и усвајања правних прописа везаних за МСП у шумарству;

Дијаграм 2. Повезаност предложеног стручног тела са другим институцијама надлежним за послове везане за МСП

Diagram 2. The connection of the proposed professional body with other institutions responsible for activities related to SMEs

- сарадња са струковним организацијама, институцијама и телима у земљи и иностранству;
- сарадња са неструковним организацијама, институцијама и телима у земљи и иностранству које имају неке надлежности у односу на МСП у шумарству;
- изналагање најпогоднијих облика за финансирање истраживања везаних за функционисање МСП у шумарству и изналагање квалитетних и применљивих стручних решења.

Једна од примарних, и веома важних активности везаних за реализацију тих послова свакако је и обезбеђивање снажног, стабилног и стручно оспособљеног партнера, преко кога ће се одвијати сва неопходна комуникација између органа управне власти и представника МСП, а ради успешног спровођења свих осталих активности (2010). Ово тело би задржало наведене надлежности све до оснивања неких других специјализованих институција (нпр. Агенција за шуме или нека друга врста јавне шумарске службе), које би их преузеле и евентуално прошириле.

Предложено тело, у оквиру Управе за шуме или Привредне коморе, сигурно би морало да се у свом раду ослања на рад других институција и организација које имају одређене надлежности везане за МСП. Ту се, пре свега, мисли на већ постојеће институције као што су Одељење за политику развоја МСП и предузетништва у оквиру Министарства економије и регионалног развоја (сектор за регионални

развој и унапређење предузетништва), затим Дирекција за развој привредних друштава и предузетништва (у оквиру Националне агенције за регионални развој) и Привредна комора Републике Србије (односно Управа за шуме, уколико би било организовано у оквиру Привредне коморе). На тај начин, био би примењен интерсекторални приступ у сарадњи са другим институцијама који је неопходан да би се успешно реализовале све предвиђене активности (дијаграм 2) и тако побољшале перформансе институционалне подршке МСП у шумарству.

5. ЗАКЉУЧЦИ

На основу спроведене анализе, могу се извући неки основни закључци:

- стручна шумарска тела и органи имају мали обим надлежности у односу на МСП у шумарству, посебно везано за процесе њиховог удруживања;
- у већини анализираних земаља, област везана за оснивање, функционисање и удруживање МСП у шумарству, регулише се по истим начелима као и у другим привредним секторима;
- због тога се специфичности шумарства тешко могу уважавати приликом креирања и спровођења мера везаних за МСП у шумарству, посебно за процес њиховог удруживања;
- да би се омогућило да у активностима на формирању и функционисању МСП у шумарству имају удела и стручни шумарски органи, предлаже се да се код нас, у оквиру Управе за шуме или Привредне коморе, формира једно тело („група за МСП“), које би обезбедило уважавање шумарских стручних знања у тим процесима;
- ово тело би, поред неких институција и тела које имају директне надлежности у сфери МСП, требало да стручно сарађује и са Министарством за инфраструктуру и енергетику, односно Агенцијом за енергетику Републике Србије и Агенцијом за енергетску ефикасност, због важности енергије добијене из шумске биомасе (2011/в), као обновљивог извора (претпоставка је да ће се бројна МСП бавити тиме у знатно већој мери него до сада), али и са Министарством животне средине, рударства и просторног планирања, посебно са Сектором за заштиту природних ресурса, због еколошког значаја шумских ресурса и обезбеђења доследне примене принципа одрживог развоја у шумарству.

Поред оснивања предложеног стручног тела („група за МСП“) и јасног структурирања надлежности овог и других институција и тела, потребно је успоставити и ефикасан систем мониторинга којим би се пратило и документовало пословање МСП у шумарству, што омогућава стално побољшање перформанси током периода примене. На тај начин би се прикупили подаци који су неопходни за утврђивање реалних потреба предузетника у шумарству и дефинисање квалитетнијих мера подршке овом сектору националне економије.

ЛИТЕРАТУРА

- В у к о в и ћ , Љ. (2011): Бенчмаркинг - кључни инструмент менаџмента на путу ка пословној изврснојности. http://www.poslovnapolitika.com/index.php?option=com_content&task=view&id=331&Itemid=45 (посећено: 04.11.2011. год.)
- Д е в е ц и ћ , В., К р с т а ј и ћ , Б., Р а д у л о в и ћ , А., К р а љ е в с к и , И. (2011): Бенчмаркинг у електронском учењу: преглед методологија и алата - извештај 1.3. *Унапређење квалитета учења на даљину на високошколским установама Западног Балкана*, Универзитет у Крагујевцу, Крагујевац (2)
- (2011/а): *Западни Балкан*, http://sh.wikipedia.org/wiki/Zapadni_Balkan (посећено: 02.11.2011. год.)
- (2011/б): *Изградња капацитета државних институција - развој политике иновативности*, ICIP пројекат, <http://www.icip-serbia.org/vesti-i-dogadjaji/vesti/izgradnja-kapaciteta-drzavnih-institucija-razvoj-politike-inovativnosti/> (посећено: 05.11.2011. год.)
- (2010): *Мала и средња предузећа у Тимочком шумском подручју - систем мера подршке и модел организовања*, завршни извештај пројекта „Развој малих и средњих предузећа у Тимочком шумском подручју: систем мера подршке и модел организовања“ реализованог за потребе Министарства пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде -Управе за шуме, Универзитет у Београду - Шумарски факултет, Београд
- М а р к о в и ћ , Д. (2011): Бенчмаркинг анализа. http://www.google.com/url?sa=t&rcct=j&q=s sektorski_%20ben%C4%8Dmarking&source=web&cd=1&ved=0CBsOFjAA_&url=http%3A%2F%2Fwww.tims.edu.rs%2Fsr%2Fsdasnji-studenti%2Fdownload-centar%2Fcategory%2F67-menadzment-turisticke-destinacije%3Fdownload%3D973%253Avezbe_benchmarking_analiza_&ei=JnS2TsTBCDPP4QS_tj39Aw&usc=AFOjCNHqNqVsc3S6pXK0nHuSK-Fc_Cguig (посећено: 02.11.2011. год.)
- М и л и ј и ћ , В., Р а н к о в и ћ , Н., Н о н и ć , Д., Н е д е л ј к о в и ć , Ј. (2010): Organization of private forest sector in Timok forest area. *Annals of Forest Research* 53(1), ICAS, Silvica Publishing House, Brasov (59-69)
- М и л о с а в љ е в и ћ , С., Р а д о с а в љ е в и ћ , И. (2008): *Основи методологије политичких наука*. Службени гласник, IV издање, Београд.
- (2011/в): *Нацрт Закона о енергетици*, Влада Републике Србије, Београд (5, 9, 13, 16)
- Н о н и ć , Д., Р а н к о в и ć , Н., М а р и н к о в и ć , М., Н е д е л ј к о в и ć , Ј., Г л а в о н ј и ć , П. (2010): Legal and political framework of SMEs in the forestry sector: European Union & Western Balkan countries. *12th International Symposium on Legal aspects of European forest sustainable development*, IUFRO Research Group 6.13.00 - Forest Law & Environmental Legislation, Nicosia.
- Ш е ш и ћ , Б. (1974): *Основи методологије друштвених наука*. Научна књига, Београд.
- Ц в е т к о в и ћ , К., А р с и ћ , Љ. (2010): Бенчмаркинг као менаџерска акција. Међународна научна конференција *МЕНАЏМЕНТ 2010*, Крушевац (79-84)
- С о в р е р , Ј., С а м у е л с , М. (2011): Performance benchmarking in the public sector: the United Kingdom experience. <http://www.oecd.org/dataoecd/12/8/1902895.pdf> (посећено: 04.11.2011. год.)

Интернет извори:

- Савезно министарство пољопривреде, шумарства, животне средине и водопривреде – Аустрија - www.lebensministerium.at
- Пољопривредна комора Аустрије - www.lk-oe.at
- Министарство економије, породице и омладине Аустрије - www.en.bmwfj.gv.at
- Привредна комора Аустрије - www.wko.at
- Министарство пољопривреде и хране Бугарске - www.mzh.government.bg

Агенција за шумарство Бугарске - www.nug.bg
Бугарска шумарска комора - www.bcfbg.org
Министарство економије, енергије и туризма Бугарске - www.mi.government.bg
Привредна комора Бугарск - www.bcci.bg
Министарство пољопривреде Чешке Републике - <http://eagri.cz>
Асоцијација предузетника у шумарству Чешке Републике - www.caplh.cz
Министарство индустрије и трговине Чешке Републике - www.mpo.cz
Привредна комора Чешке Републике - www.komora.cz
Министарство пољопривреде, шумарства и хране Словеније - www.mkgp.gov.si
Завод за гоздове Словеније - www.zgs.gov.si
Пољопривредно-шумарска комора Словеније - www.kgzs.si
Министарство економије Словеније - www.mg.gov.si
Јавна агенција Републике Словеније за предузетништво и стране инвестиције
- www.japti.si, www.podjetniski-portal.si
Федерално министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства Федерације БиХ
- www.fmpvs.gov.ba
Федерално министарство развоја, предузетништва и занатства Федерације БиХ
- www.fmrpo.gov.ba
Привредна комора Федерације БиХ - www.kfbih.com
Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске
- www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mps
Агенција за шуме Републике Српске - www.azsrs.net
Министарство индустрије, енергетике и рударства Републике Српске
- www.vladars.net/sr-sp-cyrl/vlada/ministarstva/mper
Републичка агенција за развој МСП Републике Српске - www.rars-msp.org
Министарство регионалног развоја, шумарства и газдовања водама Хрватске
- www.mrrsvg.hr
Хрватска комора инжењера шумарства и дрвне технологије - www.hkisd.hr
Министарство економије, рада и предузетништва Хрватске - www.mingorp.hr
Привредна комора Хрватске - www.hgk.hr
Министарство пољопривреде и руралног развоја Црне Горе
- www.minpolj.gov.me, www.upravazasume.me
Министарство економије Црне Горе - www.minekon.gov.me
Дирекција за развој МСП Црне Горе - www.nasme.co.me
Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Македоније - www.mzsv.gov.mk
Министарство економије – Македонија www.economy.gov.mk
Агенција за промоцију предузетништва Македоније - www.apprm.gov.mk
Министарство пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде Србије
- www.minpolj.gov.rs
Министарство економије и регионалног развоја Србије - www.merr.gov.rs
Национална агенција за регионални развој Србије - www.narr.gov.rs

INSTITUTIONS AND THEIR RESPONSIBILITIES RELATED TO SMALL AND MEDIUM
ENTERPRISES IN FORESTRY IN SELECTED EUROPEAN COUNTRIES AND SERBIA

Nenad Ranković
Dragan Nonić
Jelena Nedeljković

S u m m a r y

The reforms in forestry sector in Serbia over the last 2 decades, caused by political and economic changes in the country, also affected the formation and development of private forestry sector, especially small and medium enterprises (SMEs). This research is focused on state and non-state institutions and their responsibilities related to SMEs in forestry. For the purpose of determination of the most appropriate form of institutional organization and definition of competences related to improvement of SME status in forestry in Serbia, the paper analyzes and compares the institutions and organizations from Serbia and the selected Western Balkans (BiH, Croatia, Macedonia, Montenegro) and EU countries (Austria, Bulgaria, Czech Republic and Slovenia). The applied methods were analysis and synthesis, comparative method, and benchmarking technique. Research has shown that, in almost all analyzed countries, institutions and organization in charge of forestry sector do not have any responsibilities related to the formation and development of SMEs. This sector is mainly under the responsibilities of the ministries in charge of economy, industry, etc. Also, in most countries, part of responsibilities is carried out by other sectoral and professional, usually non-governmental, organizations (e.g. Chamber of Commerce). In the situation like this, SMEs in forestry sector could be partially neglected, in comparison to the SMEs in other sectors. All these facts lead to the conclusion that the solution for Serbia could be found in the establishment of the appropriate professional body within the Ministry of Agriculture, Trade, Forestry and Water Management, specifically with the Directorate of Forests or in Chamber of Commerce. This body would deal with immediate problems of SMEs and have close cooperation with the existing institutions and organizations that already have certain competences with regard to SMEs.